

ഇന്ത്യൻ സാഹിത്യത്തിലെ പ്രവാസാവിഷ്കാരം - ഒരു പഠനം

ഡോ റോഷ്ണി എം

അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, ഫാത്തിമ മാതാ നാഷണൽ കോളേജ്, കൊല്ലം

Email - roshnidennis123@gmail.com

പ്രബന്ധ സംഗ്രഹം:- സാഹിത്യത്തിൽ ഉടനീളം പ്രവാസത്തിന്റെ രേഖകൾ കാണാം. ആദ്യകാല കൃതികളിൽ പ്രവാസ ജീവിതത്തെ ചിത്രീകരിക്കുകയല്ല. പരദേശത്തിന്റെ അന്തരീക്ഷം കൃതിയുടെ ഭാഗമാവുകയാണ് ചെയ്തത് എന്നാൽ ഉത്തരാധുനിക രചനകളിൽ പ്രവാസം പ്രമേയമായി മാത്രമല്ല സവിശേഷമായ സാംസ്കാരിക ബോധമായും ജ്ഞാന രൂപമായും മാറുന്നു. പ്രവാസത്തിന്റെ പരമ്പരാഗതമായ അർത്ഥത്തെ അവ അസ്ഥിരപ്പെടുത്തുകയും വിപുലീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ജീവിതായോധനത്തിലെ ഒരു പരിണിതിയെന്ന നിലയിൽ പരിഗണിക്കുകയും സ്വതരിരുപമായോ ഗൃഹാതുരത്വമായോ അപരിചിത ലോകങ്ങളോടുള്ള ആകാംക്ഷയോ ഒക്കെ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്ത പ്രവാസം ഗൗരവമേറിയ സാംസ്കാരിക അനുഭവമായും സ്വത്വപ്രശ്നമായും മാറുകയാണ് ഉത്തരാധുനിക സാഹിത്യത്തിൽ ചെയ്യുന്നത്. ഇന്ത്യൻ സാഹിത്യത്തിൽ പ്രവാസി എഴുത്തുകാരുടെ ഒരു നീണ്ട നിര തന്നെ കാണാൻ കഴിയും അതിൽ തന്നെ ഇംഗ്ലീഷിൽ രചന നടത്തുന്നവരുടെ കൃതികൾക്ക് ആഗോള വായനക്കാരുണ്ട്. അവ പലതും ലോക ശ്രദ്ധ നേടിയതും ആണ്. സ്വന്തം ദേശത്തെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടി വന്ന കഥാപാത്രങ്ങളെ ചിത്രീകരിക്കുന്ന അവരുടെ രചനകൾക്ക് അന്തർദേശീയ അംഗീകാരങ്ങൾ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ എഴുത്തുകാരുടെ രചനകളെ കുറിച്ചുള്ള അന്വേഷണമാണ് ഈ പ്രബന്ധം.

താക്കോൽ വാക്കുകൾ : പ്രവാസം (diaspora), കുടിയേറ്റം (migration), 3ഇന്റഡെന്റർ തൊഴിലാളികൾ (Indenture labour), സാങ്കല്പിക സ്വദേശം (imaginary homeland).

1. ആമുഖം

സ്വന്തം നാട് നഷ്ടപ്പെടുന്നവനാണ് പ്രവാസി. സ്വന്തമെന്ന് കരുതിയ മണ്ണിൽ നിന്നുള്ള പറിച്ച് നടലാണ് അത്. വേരുറച്ച മണ്ണിൽ നിന്നും തികച്ചും അപരിചിതമായ മറ്റൊരു മണ്ണിലേക്കുള്ള പറിച്ച് നടലിൽ എങ്ങനെയായിത്തീരുമെന്ന് യാതൊരു രൂപവുമില്ല. എങ്കിലും പ്രവാസിയാണി മനുഷ്യൻ പരദേശങ്ങളിലേക്ക് പോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിന്റെ ആദിമകാലം മുതൽ തന്നെ കൂട് വിട്ട് കൂട് മാറിയുള്ള അന്യദേശവാസം പ്രകടമാണ്. ആദിമ മനുഷ്യൻ ഭക്ഷണത്തിനും ഉപജീവനത്തിനുമായി ഒരിടത്ത് നിന്ന് മറ്റൊരിടത്തേക്ക് മാറി താമസിച്ചു. പിന്നീട് അത് പ്രകൃതി പ്രതിഭാസങ്ങളായ ഇടിമിന്നൽ, പേമാരി, വെള്ളപ്പൊക്കം, കാട്ടുതീ, ഉരുൾപൊട്ടൽ എന്നിവയെ ഭയന്നുള്ള പലായനമായി മാറി. പരിപൂർണ്ണമായ അർത്ഥത്തിൽ ഇതൊന്നും

പ്രവാസമല്ലെങ്കിലും ഇത്തരം പലായനത്തിൽ പ്രവാസത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ പ്രകടമാണ്. എന്നാൽ പിൽക്കാല മനുഷ്യാചരിത്രത്തിൽ പ്രവാസം മനുഷ്യന്റെ ജീവിതചര്യയായി മാറി. സ്വയം പ്രവാസത്തിന് നിർബന്ധിതരാകുകയോ പ്രവാസം അടിച്ചേൽപ്പിക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്തതോടെ മനുഷ്യാചരിത്രം മാറിമറിഞ്ഞു. മെച്ചപ്പെട്ട ജീവിതസൗകര്യങ്ങളും വിദ്യാഭ്യാസവും തേടി ഒരു കൂട്ടർ പ്രവാസം സ്വയം തെരഞ്ഞെടുത്തപ്പോൾ, മറ്റൊരു കൂട്ടർ നാടുകടത്തൽ, പാർശ്വവത്കരണം, പ്രകൃതിദുരന്തം, യുദ്ധം, ആഭ്യന്തരപ്രശ്നം എന്നിവയാൽ പ്രവാസത്തിന് നിർബന്ധിതരായി മാറി. അനുഭവങ്ങളുടെ തീച്ചുളയിൽ വാർത്തെടുത്ത ജീവിതയാമാർത്ഥ്യങ്ങളാണ് സാഹിത്യാദികലകൾ. “ചരിത്രത്തിൽ നിന്ന് പ്രവാസം മാറ്റിയാൽ പിന്നെ ചരിത്രം ബാക്കി കാണില്ല എന്ന അഭിപ്രായം ഏറെ അർത്ഥവത്താണ്.”¹ അവിടെ മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കും അവസ്ഥാന്തരത്തിനും പ്രത്യേക പരിഗണനയുണ്ട്.

ഇന്ത്യൻസാഹിത്യത്തിലെ പ്രവാസാവിഷ്കാരം.

ഇന്ത്യൻ പ്രവാസി എഴുത്തുകാരിൽ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ രചന നടത്തുന്നവരുടെ സാഹിത്യകൃതികളിൽ പലതും ലോകശ്രദ്ധ നേടിയവയാണ്. സ്വന്തം ദേശം ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടിവന്ന കഥാപാത്രങ്ങളെ ചിത്രീകരിക്കുന്ന അവരുടെ രചനകൾക്ക് അന്തർദ്ദേശീയ അംഗീകാരങ്ങൾ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. അന്യവത്കരണം. വേരുകളില്ലായ്മ, വംശീയവിവേചനം, പാർശ്വവത്കരണം, സ്വത്വപ്രതിസന്ധികൾ, സാംസ്കാരികമായ ഏറ്റുമുട്ടൽ തുടങ്ങിയ പ്രശ്നങ്ങൾ രചനകളിലൂടെ പുറത്തുവന്നു. ദി ഇന്ത്യൻ ഡയസ്പോറ ഡയനാമിക്സ് ഓഫ് മൈഗ്രേഷൻ (The Indian Diaspora Dynamics of Migration) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ എൻ.ജയറാം പ്രവാസികൾ പങ്കുവയ്ക്കുന്ന പൊതുമണ്ഡലത്തെക്കുറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. “കുടിയേറിപ്പാർക്കുന്നവർ വെറും ശാരീരികമായ സഞ്ചാരമല്ല നടത്തുന്നത്. അവരോടൊപ്പം ഒരു സാമൂഹിക സാംസ്കാരിക സഞ്ചികയും താങ്ങിയാണ് യാത്ര ചെയ്യുന്നതെന്ന് അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു.”² അവർ തങ്ങളുടെ കൃതികളിൽ കുടി ജന്മദേശമായ ഇന്ത്യയുടെ സവിശേഷതകളും സാംസ്കാരികമായ പ്രത്യേകതകളും അവതരിപ്പിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷിൽ രചന നടത്തുന്നവരുടെ ഒന്നാം തലമുറയുടെ വേരുകൾ മാതൃരാജ്യമായ ഇന്ത്യയിലാണ്. അവരുടെ ബാല്യവും കൗമാരവും എല്ലാം മാതൃദേശത്താണ്. ബന്ധുക്കൾ, സുഹൃത്തുക്കൾ എന്നിങ്ങനെ അവർക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവരെല്ലാം മാതൃരാജ്യത്തായിരിക്കും. ജീവിതരീതി, വസ്ത്രധാരണം, ഭാഷ തുടങ്ങിയ ഭൗതികസാഹചര്യങ്ങളിൽ മാറ്റം വരുമെങ്കിലും മാനസികാവസ്ഥ പഴയപടി തുടരും. ഇങ്ങനെ രണ്ട് സംസ്കാരങ്ങൾക്കിടയിൽപ്പെട്ട് സ്വന്തം അസ്തിത്വം നഷ്ടപ്പെടുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന അസ്വസ്ഥതകളിൽ നിന്നുമാണ് അവരുടെ സാഹിത്യകൃതികൾ രൂപപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ രണ്ടാം തലമുറ ജനിച്ചതും വളർന്നതും വിദേശത്താണ്. അവർ ആ ദേശത്തെ ഉൾക്കൊള്ളുകയും അവിടുത്തെ സംസ്കാരവുമായി ഇണങ്ങിച്ചേരുകയും അവിടെ നിന്നുകൊണ്ട് തങ്ങളുടെ പൂർവികരുടെ ദേശമായ ഇന്ത്യയെ നോക്കിക്കാണുകയും ചെയ്യുന്നു. അവരെ സംബന്ധിച്ചെടുത്തോളം ജനിച്ചതും വളർന്നതും പുതിയ ദേശത്തായതിനാൽ പഴയ പൈതൃകദേശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മകൾക്ക് പ്രകാശമുണ്ടാകുകയില്ല. അതിനാൽ ഇത്തരക്കാരുടെ രചനകൾ ആദ്യ തലമുറയുടെ രചനകളിൽ നിന്ന്

വ്യത്യസ്തമായിരിക്കും. ഇങ്ങനെ രണ്ട് വ്യത്യസ്തധാരയിൽ കൂടിയാണ് ഇന്ത്യൻ പ്രവാസസാഹിത്യം കടന്ന് പോകുന്നത്. പ്രവാസത്തിന്റെ ആരംഭദശയിൽ തന്നെ പ്രവാസസാഹിത്യവും രൂപപ്പെട്ട് തുടങ്ങിയിരുന്നതായി കാണാം. ദീൻ മുഹമ്മദിന്റെ (Dean Muhammad) 'ദ ട്രാവൽസ് ഓഫ് ദീൻ മുഹമ്മദ്' (The Travels of Dean Muhammed) എന്ന കൃതി ആയിരത്തി എഴുനൂറ്റി തൊണ്ണൂറ്റിനാലിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതാണ്. അദ്ദേഹം ഇന്ത്യയിലെ പാറ്റ്നയിൽ ജനിക്കുകയും ഏറെനാൾ ബ്രിട്ടീഷ് ഈസ്റ്റ് ഇന്ത്യാ കമ്പനിയുടെ ബംഗാൾ ആർമിയിൽ ജോലി നോക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. പിന്നീട് പതിനെട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അയർലണ്ടിലേക്കും അവിടെ നിന്ന് ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കും കുടിയേറി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാംശം നിറഞ്ഞ യാത്രകളാണ് ഇതിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് പ്രവാസികളായ ഇന്ത്യാക്കാരുടെ ഇംഗ്ലീഷ് സാഹിത്യത്തിൽ പ്രവാസം കടന്നുവരുന്നത് ഒരു പുതിയ പ്രവണത അല്ല എന്നാണ്.

കുടിയേറ്റക്കാർ അനുഭവിക്കുന്ന വംശീയപ്രശ്നത്തെ ശക്തമായി അവതരിപ്പിച്ച ആദ്യകാല എഴുത്തുകാരിയാണ് കമലാമാർക്കണ്ഡേയ (Kamala Markandaya). അവരുടെ ആയിരത്തിത്തൊള്ളായിരത്തി എഴുപത്തിമൂന്നിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച 'ദ നൊവെയർമാൻ' (The Nowhere Man) എന്ന നോവലിലെ ശ്രീനിവാസ് എന്ന കഥാപാത്രത്തിലൂടെ ബ്രിട്ടീഷ് കൊളോണിയലിസത്തിന്റെ കീഴിൽ കുടിയേറ്റക്കാർക്ക് അനുഭവിക്കേണ്ട വംശീയ അധികക്ഷേപങ്ങളെ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ശ്രീനിവാസിന് തിരികെ ഇന്ത്യയിലേക്ക് പോകണമെന്ന് ആഗ്രഹമുണ്ട്. എന്നാൽ ഇന്ത്യയിൽ എവിടെ പോകണമെന്നോ അവിടെയെത്തുമ്പോൾ എന്ത് ചെയ്യുമെന്നോ അദ്ദേഹത്തിന് അറിവില്ലായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ സ്വത്വനഷ്ടം സംഭവിച്ച പ്രവാസികളെക്കുറിച്ച് ആഴത്തിൽ ചിന്തിച്ച എഴുത്തുകാരിയാണ് മാർക്കണ്ഡേയ. ഇൻഡെൻറർ തൊഴിലാളികളും അവരുടെ പിൻമുറക്കാരും പ്രവാസി സാഹിത്യത്തിന്റെ മേഖലയിലേക്ക് കടന്നുചെന്നിട്ടുണ്ട്. ഇവരിൽ കൂടുതൽ പേരും ഇംഗ്ലീഷിൽ രചന നടത്തുന്നവരാണ്. ശ്രീ പ്രസാദ് നായ്പോൾ (Sree Prasad Naipaul), ഷിവാ (Shiva Naipaul), ഓഗസ്റ്റ് മോഡിയോസ് (V. S. Naipaul), മൈൽസ് (Cyril Debydeen), അനു (David Debydeen), മ000 (Sam Selvan), ഐ. (M. G. Vassanji), മെൻ (Subrahmanian K. S.), 6.. (K. S. Midiam), ഓൺ (Shani Muthu). മറിയ ബുഡോസ് (Maria Budos) എന്നിവരുടെ സംഭാവനകൾ വളരെ വിലപ്പെട്ടതാണ്.

ഇൻഡെൻറർ തൊഴിലാളികളുടെ ദേശനഷ്ടത്തെയും ഗൃഹാതുരസ്മരണ കളെയും വി. എസ്. നായ്പോൾ 'ദി മിസ്റ്റിക് മസൂർ' (The Mystic Massoor), 'ദി മിമിക്മെൻ' (Mimic Men) എന്നീ കൃതികളിൽ ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പത്തൊൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ നായ്പോളിന്റെ പൂർവ്വികർ ഇന്ത്യയിൽ നിന്ന് ട്രിനിഡാഡിൻ്റെ എത്തിച്ചേർന്നവരായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'എ ഹൗസ് ഫോർ മിസ്റ്റർ വിശ്വാസ്' (A House for Mr. Viswas) എന്ന കൃതിയിലെ മോഹൻ വിശ്വാസ് മിസ്റ്റർ റിക് മസൂറിലെ കഥാപാത്രമായ തങ്ങളുടെ ജന്മദേശമായ ഇന്ത്യയിൽ നിന്ന് വളരെയകലെയാണ്. അവരുടെ പൂർവ്വികരുടെ ഓർമ്മയിൽ നിന്നും മറ്റുമാണ് അവർ ഇന്ത്യയെ ഓർമ്മിക്കുന്നത്. നായ്പോളിന്റെ കഥാപാത്രങ്ങൾ കുടിയേറിയവന്റെയും ഭവനരഹിതന്റെയും പ്രതീകമായി ലോകത്തിന് മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നു. നായ്പോളിന്റെ

ഇന്ത്യാസന്ദർശനത്തിൽ നിന്ന് എഴുതിയ കൃതിയാണ് 'ദി ഏരിയ ഓഫ് ഡാർക്കനസ്സ്' (The Area of Darkness).

ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ തുടക്കത്തിൽ നിരവധി ഇന്ത്യക്കാർ ജോലിക്കായി കാനഡയിലേക്ക് പോയി, അവർക്ക് വളരെ കുറഞ്ഞ വേതനത്തിൽ കഠിനമായ ജോലികൾ ചെയ്യേണ്ടിവന്നു. കൂടാതെ വംശീയ വിദ്വേഷവും വിവേചനവും അനുഭവിക്കേണ്ടിയും വന്നു. ഇന്ത്യയിലെ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണം അവാനിപ്പിക്കാൻ പ്രവാസി ഇന്ത്യക്കാർ സ്ഥാപിച്ച അന്താരാഷ്ട്ര പ്രസ്ഥാനമാണ് ഗന്ദർ പ്രസ്ഥാനം (Gandar Party). ഈ ഗന്ദർ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ കാനഡയിലെ പ്രവാസികൾ ഒരുമിച്ച് കൂടുകയും ഇന്ത്യയിൽ നടന്ന സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനായുള്ള പോരാട്ടത്തിൽ ഒരു സുപ്രധാന ശക്തിയായി മാറുകയും ചെയ്തു. സാധു സിംഗ് ധാമി (Sadhu Singh Dhami) തന്റെ 'മാലുക്ക്' (Maluka) എന്ന നോവലിൽ ഇതിനെക്കുറിച്ച് പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സിറീൾ ഡേബിഡീൻ (Cyril Daydeen) എന്ന കരീബിയൻ സാഹിത്യകാരന്റെ പൂർവ്വികരും ഇന്ത്യയിൽ നിന്ന് ഗയാനയിലേക്ക് കുടിയേറിയവരാണ്. കരീബിയയിലെത്തിയ ആദ്യകാല ഇന്ത്യാക്കാരുടെ ജീവിതസമരത്തിന്റെ കഥയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'ദി വിസാർഡ് സ്വാമി' (The Wizard Swami) എന്ന കൃതിയുടെ പ്രതിപാദ്യം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബന്ധുവായ ഡേവിഡ് ഡേബിഡീൻ (David Daydeen) ന്റെ മിക്ക കൃതികളിലും പ്രവാസത്തിന്റെ സങ്കീർണ്ണതകൾ ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. വ്യത്യസ്ത സംസ്കാരങ്ങളുടെ സമാഗമവും സമന്വയവുമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളുടെ മുഖ്യവിഷയം. ഗയാനയിലെ പ്രവാസികളായ കുലിപ്പണിക്കാരുടെ ദയനീയത വർഷുകാട്ടുന്ന കൃതിയാണ് 'കൂലി ഓഡിസി' (Coolie Odyssey). പ്രവാസസാഹിത്യത്തിലെ സംഭാവനകൾ കണക്കിലെടുത്ത് അദ്ദേഹത്തെ ഹിന്ദ് രാത്തൻ (Hind Rattan) പുരസ്കാരം നൽകി ഇന്ത്യ ആദരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇത്തരത്തിൽ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന മറ്റൊരു എഴുത്തുകാരനാണ് എം.ജി.വാസ്സഞ്ചി (M.G.Vassanji). അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാപിതാക്കൾ കരാറടിസ്ഥാനത്തിൽ ആഫ്രിക്കയിൽ എത്തിച്ചേർന്നവരായിരുന്നു. ഈസ്റ്റ് ആഫ്രിക്കയിലെ ഇന്ത്യക്കാരുടെ ജീവിതമാണ് എഴുതിയത്. ഇന്ത്യയുമായുള്ള ബന്ധം എപ്പോഴും ഹൃദയത്തിൽ സൂക്ഷിക്കുന്ന വ്യക്തിയാണ് വാസ്സഞ്ചി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മിക്ക കൃതികളിലും തന്റെ പൂർവ്വദേശമായ ഇന്ത്യ കടന്നുവരുന്നുണ്ട്. രണ്ടായിരത്തി ഏഴിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച 'ദി അസ്സാസിൻസ് സോംഗ്' (The Assassin's Song) എന്ന നോവൽ സമഗ്രമായി ഇന്ത്യയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. ഇത് ഒരു ഇന്ത്യൻ നോവലായി കരുതാവുന്ന കൃതിയാണ്.

ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതുന്ന ഇന്ത്യാക്കാരായ എഴുത്തുകാരിൽ മികച്ചു നിൽക്കുന്നത് അഹമ്മദ് സൽമാൻ റഷ്ദി (Salman Rushdie) യാണ്. ഇന്ത്യയിൽ ജനിക്കുകയും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി പോവുകയും ചെയ്ത അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകൾ ഏറെ പ്രശസ്തമാണ്. 'സാങ്കല്പിക സ്വദേശം' (Imaginary home land) എന്ന കൃതി ഉപന്യാസങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും അടങ്ങിയ ഒന്നാണ്. ഈ സാങ്കല്പിക സ്വദേശം എന്ന ആശയം ലോകം മുഴുവൻ പടർന്നുപിടിച്ച ഒന്നാണ്. റഷ്ദിയുടെ 'സാത്താനിക് വേഴ്സ്' (The Sathanic Verses) എന്ന നോവലിൽ കുടിയേറ്റം എന്ന പ്രതിഭാസത്തെ മാജിക്കൽ റിയലിസത്തിന്റെ സഹായത്തോടെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

ഹരി കുൻസ്രു (Hari Kunsru) എന്ന ബ്രിട്ടീഷ് ഇന്ത്യൻ നോവലിസ്റ്റിന്റെ 'ട്രാൻസ്മിഷൻ' (Transmission) എന്ന നോവലിൽ അർജ്ജുൻ മേത്ത എന്ന കഥാപാത്രം ഇന്ത്യക്കാരനായ കമ്പ്യൂട്ടർ വിദഗ്ധൻ ആണ്. അമേരിക്കയിലേക്ക് കുടിയേറിയാൽ ഉയർച്ച ഉണ്ടാകുമെന്ന് വിശ്വസിക്കുകയും എന്നാൽ പ്രതീക്ഷയ്ക്ക് വിപരീതാനുഭവങ്ങൾ അയാൾക്ക് നേരിടേണ്ടിവരികയും ചെയ്യുന്നു. യൂറോപ്യൻനാടുകളിലേക്ക് കുടിയേറിയാൽ വിജയം നേടാൻ കഴിയുമെന്ന് കരുതുന്ന ശരാശരി ഇന്ത്യക്കാരന്റെ മാനസ്സികവ്യഥകളെയാണ് ഈ നോവൽ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നത്. ഹരി കുൻസ്രുവിന്റെ മറ്റ് പല നോവലുകളിലും കുടിയേറ്റക്കാരുടെ ജീവിത ചിത്രീകരണം കടന്നുവരുന്നുണ്ട്. മാതാപിതാക്കളുടെ ദേശത്ത് നിന്ന് ഭിന്നമായ ദേശത്ത് വസിക്കുന്നവരുണ്ട്. ഹനീസ് ക്രൂൻസി ഈ അവസ്ഥയെ തന്റെ അനുഭവത്തിലൂടെ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം "ബ്രിട്ടണിൽ ജീവിക്കുന്ന കാലത്ത് ബ്രിട്ടീഷുകാർ താൻ ആ നാട്ടുകാരനാണ് എന്ന് അംഗീകരിക്കാനോ ആ ബോധം തന്നിക്കുളവാക്കാനോ അനുവദിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ സ്വദേശമായ കറാച്ചിയിൽ എത്തിച്ചേർന്നപ്പോൾ ഇത് തന്റെ ജന്മദേശമാണെന്ന ഒരു തോന്നൽ ഉളവാക്കുമായില്ല. അവിടെ തനിക്ക് ഒരു സ്വത്വപ്രതിസന്ധി അനുഭവപ്പെടുകയും ചെയ്തു."³ ഹരി കുൻസ്രുവിന്റെ നോവലിന്റെ പ്രതിപാദന വിഷയം പ്രവാസികളുടെ സ്വന്തം നാടിനെക്കുറിച്ചുള്ള വേദനകളല്ല. കുടിയേറ്റംമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന ദേശവ്യാപകമായ പരിവർത്തനങ്ങളെ അടയാളപ്പെടുത്തുകയാണ് അദ്ദേഹം ചെയ്യുന്നത്.

ഇംഗ്ലണ്ടിലും അമേരിക്കയിലും താമസിക്കുന്ന പ്രവാസി ഇന്ത്യക്കാരെ ചിത്രീകരിക്കുന്ന എഴുത്തുകാരാണ് ഭാരതീമുഖർജി (Bharati Mukherjee), അനിതാ ദേശായി (Anita Desai), മീരാ സിയാൽ (Meera Syal), ജുംപാ ലാഹിരി (Jumpa Lahiri), ചിത്രാബാനർജി ദിവാകരുണി (Chitra Banerjee Divakaruni), സുനേത്ര ഗുപ്ത (Sunetra Gupta) തുടങ്ങിയവർ. സാമ്പത്തികസ്ഥിതി മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനോ, മാതൃരാജ്യത്തെ തൊഴിലില്ലായ്മകാരണം ജോലി തേടുന്നതിനോ, കുട്ടികൾക്ക് മികച്ച വിദ്യാഭ്യാസം നേടുന്നതിനോ കുടിയേറിയ പ്രവാസികൾ അനുഭവിക്കുന്ന അസ്തിത്വപരമായ പ്രശ്നങ്ങളും അന്തഃസംഘർഷങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുമാണ് ഇവർ തങ്ങളുടെ കൃതികളിലൂടെ ആവിഷ്കരിച്ചത്. ഭാരതീമുഖർജിയുടെ 'ജാസ്മിൻ' (Jasmine), മീരാ സിയാലിസിന്റെ 'അനിതാ ആന്റ് മീ' (Anita and Me), ജുംപാലാ ഹിരിയുടെ 'ദി നെയിം സേക്ക്' (The Name Sake), ചിത്രാബാനർജി ദിവാകരുണിയുടെ 'ദി മിസ്റ്റ്രസ് ഓഫ് സ്പൈസ്' (The Mistress of Spices) തുടങ്ങിയ കൃതികൾ ലോകശ്രദ്ധ നേടിയവയാണ്. പ്രവാസികൾ നേരിടുന്ന പ്രശ്നങ്ങളിൽ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒന്നാണ് നിൽക്കുന്ന ഇടം തന്റേതല്ല എന്ന വിചാരം. ഇതിനാൽ അവർ തങ്ങളുടെ ജന്മദേശത്ത് എത്തിച്ചേരാനായി തീവ്രമായി ആഗ്രഹിക്കുന്നു. ഈ നോവലുകളിൽ ഇത്തരത്തിൽ മാനസികാവസ്ഥയുള്ള ധാരാളം കഥാപാത്രങ്ങളെ കണ്ടെത്താൻ കഴിയും. പ്രവാസികളായ സ്ത്രീകൾ നേരിടുന്ന പ്രതിസന്ധികളും ഈ എഴുത്തുകാർ അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിദേശരാജ്യത്തെ പുരുഷന്മാരെ വിവാഹം ചെയ്യുന്ന സ്ത്രീകൾ അനുഭവിക്കുന്ന മാനസികസംഘർഷങ്ങളെയും അവർ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ജുംപാലാഹിരിയുടെ 'ദി നെയിം സേക്ക്' (The Name Sake) എന്ന നോവലിൽ അമേരിക്കയിലേക്ക് കുടിയേറിയ ബംഗാളി ദമ്പതികൾക്ക് അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്ന സംഘർഷങ്ങളെയാണ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. പ്രസവസമയത്ത്

ബന്ധുക്കളോ സുഹൃത്തുക്കളോ ഇല്ലാതെയും ഭാഷ അറിയാതെയും ബുദ്ധിമുട്ടുന്ന ആഷിമ എന്ന സ്ത്രീയുടെ മാനസികസംഘർഷങ്ങൾ സൂക്ഷ്മതയോടെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. തന്റെ മക്കളെ ഇന്ത്യൻ സംസ്കാരത്തിൽ വളർത്തണമെന്ന് അമ്മയായ ആഷിമ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അമ്മയുടെ ആഗ്രഹപ്രകാരം മകൻ ഇന്ത്യയിലേക്ക് വന്ന് ഒരു ബംഗാളി യുവതിയെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ രണ്ട് തലമുറയിൽപ്പെട്ട പ്രവാസികളുടെ ജീവിതമാണ് നോവലിൽ കടന്നുവരുന്നത്. അമേരിക്കയിലേക്ക് കുടിയേറിയ ദാസ് ദമ്പതികൾ തങ്ങളുടെ സ്വദേശമായ ഇന്ത്യയിലേക്ക് വരുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സംഭവങ്ങളുടെ ചിത്രീകരണമാണ് ജംപാ ലാഹിരിയുടെ ഇന്റർപ്രെറ്റർ ഓഫ് മാലഡീസ് (Interpreter of Maladies) എന്ന നോവൽ.

ചിത്രാബാനർജി ദിവാകരുണിയുടെ (Chitra Banerjee Divakaruni) ദി മിസ്റ്റസ് ഓഫ് സ്പൈസസ് (The Mistress of Spices) എന്ന കൃതിയിൽ പ്രവാസികളായ സ്ത്രീകൾ തൊഴിലിടങ്ങളിൽ അനുഭവിക്കുന്ന ലൈംഗികചൂഷണത്തെ ചിത്രീകരിക്കുന്നു. വീട്ടിലെ അംഗങ്ങളെല്ലാം തിരക്കിലായതിനാൽ ഒറ്റപ്പെടലും വേദനയും അനുഭവിക്കുന്ന പ്രായംചെന്ന മാതാപിതാക്കളെ ചിത്ര ഈ നോവലിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. യൂറോപ്യൻ നാടുകളിലെ പ്രവാസികൾ അനുഭവിക്കുന്ന പ്രധാന പ്രശ്നം വംശീയ അധിക്ഷേപമാണ്. ദിവാകരുണിയുടെ നോവലിലെ കഥാപാത്രമായ യശ്പാൽ തലപ്പാവ് ധരിച്ചതിനാൽ പാകിസ്ഥാൻകാരാണെന്ന് തെറ്റിദ്ധരിക്കുകയും തന്മൂലം സ്കൂളിലും സമൂഹത്തിലും അയാൾ ഒറ്റപ്പെട്ടത് അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പ്രവാസികളോട് തദ്ദേശീയർ വളരെ മോശമായി പെരുമാറുന്നതിനെയും നോവലിൽ ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. തങ്ങളുടെ രാജ്യത്തെ കുടിയേറ്റനിയമങ്ങൾ കാരണം തദ്ദേശീയർക്ക് തൊഴിലവസരങ്ങൾ നഷ്ടപ്പെട്ടെന്ന് കരുതുന്നതാണ് പ്രവാസികളോട് മോശമായി പെരുമാറാൻ അവരെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്.

ഭാരതി മുഖർജി (Bharathi Mukherjee) യുടെ നിരവധി കൃതികളിൽ പ്രവാസികളായ സ്ത്രീകഥാപാത്രങ്ങൾ കടന്നുവരുന്നുണ്ട്. 'ദി ടൈഗേർസ് ഡാട്ടർ' (The Tiger's Daughter) എന്ന കൃതിയിൽ അമേരിക്കയിൽ വിദ്യാഭ്യാസം നേടിയ ഇന്ത്യൻ സ്ത്രീയെ ചിത്രീകരിക്കുന്നു. ഭാരതിമുഖർജിയുടെ ആത്മാംശം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന കൃതിയാണിത്. സ്ത്രീകളുടെ ഒറ്റപ്പെടലും അന്തഃസംഘർഷങ്ങളും അവതരിപ്പിക്കുന്ന കൃതിയാണ് 'ദി വൈഫ്' (The Wife). ഇതിലെ കഥാപാത്രമായ സിപിൾ ദാസ് ഗുപ്ത അമേരിക്കയിലെ സോഫ്റ്റ്‌വെയർ എഞ്ചിനീയറെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നു. താമസിയാതെ അവളും അമേരിക്കയിലേക്ക് കുടിയേറിക്കൊണ്ടുവരുന്നു. സാംസ്കാരികമായ അന്തരം അവളെ മാനസിക സംഘർഷത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു. ഭാരതിമുഖർജിയുടെ 'ജാസ്‌മിൻ' (Jasmine) എന്ന കൃതിയിലും സാംസ്കാരികമായ അന്തരം മൂലം ഭർത്താവുമായി പൊരുത്തപ്പെടാനാവാത്ത സ്ത്രീകളുടെ മാനസികവ്യഥയെ ചിത്രീകരിക്കുന്നു. അതിജീവനത്തിനായുള്ള ശ്രമങ്ങൾ ഓരോ പ്രവാസിയും സ്വയം രൂപപ്പെടുത്തിയെടുക്കും. ഇത്തരം സാഹചര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്യുമ്പോൾ സൽമാൻ റഷ്ദി (Salman Rushdie) "സാങ്കല്പികസ്വദേശം (Imaginary home land) എന്നൊരു ആശയം അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഒരു പുതിയ സമൂഹത്തിൽ ആയിരിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യകതയും പഴയ സമൂഹത്തിന്റെ സംസ്കാരം നിലനിൽക്കുന്നതിനു വേണ്ടിയുള്ള മാനസിക സമ്മർദ്ദവും ഓരോ വ്യക്തിയിലും അതിന്റെ തീവ്രത ഓരോരുത്തരുടെയും

മനോവികാരമനുസരിച്ച് വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കും.⁴ സ്ത്രീകൾ നേരിടുന്ന ലൈംഗികചൂഷണവും ഈ നോവലിലെ വിഷയമാണ്.

പ്രവാസജീവിതത്തിന്റെ സങ്കീർണ്ണതകളെ സ്ത്രീയുടെ കോണിലൂടെ അവതരിപ്പിച്ച എഴുത്തുകാരിയാണ് സുനേത്രാഗുപ്ത (Sunetra Gupta). 'മെമ്മറീസ് ഓഫ് റെയിൻ' (Memories of Rain) എന്ന നോവലിൽ സാംസ്കാരികമായ അന്തരം വിവാഹ ജീവിതത്തെ സംഘർഷങ്ങളിലേക്ക് നയിക്കുന്നതിനെ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിലെ കഥാപാത്രമായ മോനി വൈവാഹിക ജീവിതത്തിലെ പ്രശ്നങ്ങൾ കാരണം ഇന്ത്യയിലേക്ക് മടങ്ങണമെന്ന് ആഗ്രഹിക്കുന്നു. സുനേത്രയുടെ 'എ സിൻ ഓഫ് കളർ' (A Sin of Colour) എന്ന നോവൽ ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്ക് നാടുവിടുന്ന ദേവേന്ദ്രനാഥ് റോയ് എന്ന കഥാപാത്രത്തെ അന്വേഷിച്ച് ഇന്ത്യയിലെത്തി ചേരുന്ന അയാളുടെ സഹോദരന്റെ മകളായ നിഹാരികയുടെ ജീവിതകഥ പറയുന്നു.

അനിതാ ദേശായിയുടെ (Anita Desai) മിക്ക കഥാപാത്രങ്ങളും പ്രവാസികളാണ്. അവരുടെ 'ഫാസ്റ്റിംഗ്-ഫീസ്റ്റിംഗ്' (Fasting-Feating) എന്ന നോവൽ മസ്താച്ചുസൈറ്റിന്റെ പ്രാന്തപ്രദേശത്ത് ജീവിക്കുന്ന അരുൺ എന്ന ഇന്ത്യൻ വിദ്യാർത്ഥിയുടെ കഥയാണ്. പ്രവാസികളായ മനുഷ്യർ രണ്ട് സംസ്കാരത്തെ ഉൾക്കൊള്ളാൻ ശ്രമിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന സങ്കീർണ്ണതകൾ നോവലിൽ ചിത്രീകരിക്കുന്നു. നോവലിന്റെ ആദ്യ ഭാഗത്ത് ഇന്ത്യയിലെ കുടുംബവും രണ്ടാംഭാഗത്ത് അമേരിക്കയിലെ കുടുംബവുമാണ് ഉള്ളത്. അനിതാ ദേശായിയുടെ 'ബാംഗാർട്ടനേഴ്സ് ബോംബേ' (Baumgartner's Bombay) എന്ന കൃതിയിൽ ഇന്ത്യൻ സ്വദേശിയായ ഓസ്ട്രിയൻ യുവാവിനെ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. അവരുടെ 'ബൈ ബൈ ബ്ലാക്ക് ബേഡ്' (By By Black Bird) എന്ന നോവലിന്റെ പശ്ചാത്തലം ലണ്ടനിലാണ്. സുഹൃത്തുക്കളായ ഡേവ്, ആദിത് എന്നിവരുടെ കഥയാണിത്. ഈ കഥാപാത്രങ്ങളിലൂടെയാണ് കുടിയേറ്റക്കാരന്റെ സങ്കീർണ്ണതകളെ നോവലിൽ ചിത്രീകരിക്കുന്നത്. യു.കെ.യിൽ ഇന്ത്യക്കാരോടു കാണിക്കുന്ന വംശീയമുൻവിധികളെയും അതുണ്ടാക്കിയ അരക്ഷിതബോധത്തെയും ഇതിൽ ചിത്രീകരിക്കുന്നുണ്ട്.

ജീവിതത്തിന്റെ നല്ലൊരുഭാഗവും പ്രവാസിയാൽ ജീവിക്കുകയും ഐക്യരാഷ്ട്രസഭയിൽ പ്രമുഖസ്ഥാനം വഹിക്കുകയും ചെയ്ത ശശിതരൂറിന്റെ കൃതികളും പ്രവാസികളുടെ ജീവിതം ചിത്രീകരിക്കുന്നുണ്ട്. വിക്രം സേത്ത് (Vikram Seth) 'എ സ്യൂട്ടബിൾ ബോയ്' (A Suitable Boy) എന്ന കൃതിയിലൂടെ തന്റെ ജന്മദേശമായ ഇന്ത്യയിലേക്ക് തിരിഞ്ഞ് നോക്കുന്നുണ്ട്. അമിതാവ് ഘോഷിന്റെ (Amitav Ghosh) 'ദി ഷാഡോ ലൈൻസ്' (The Shadow Lines) എന്ന കൃതി പ്രവാസികൾ അനുഭവിക്കുന്ന ഒറ്റപ്പെടലും വേരുകളില്ലാത്ത അവസ്ഥയെയും ചിത്രീകരിക്കുന്നു.

പ്രവാസികളായ ഇന്ത്യൻ എഴുത്തുകാരുടെ പട്ടിക വളരെ ദീർഘവും വിപുലവുമാണ്. അവരിൽ കുറച്ചുപേരുടെ കൃതികൾ മാത്രമാണ് ഇവിടെ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ളത്. സ്വന്തം നാട്ടിലെ സംസ്കാരവും ഗൃഹാതുരതയും വ്യത്യസ്ത രീതിയിൽ അവർ തങ്ങളുടെ കൃതികളിൽ ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മിക്ക കൃതികളിലും എഴുത്തുകാരുടെ ആത്മാംശം കടന്നുവരുന്നതായി കാണാം. അതുകൊണ്ടു തന്നെ

അവരുടെ രചനകൾ നിരന്തരം വായിക്കപ്പെടുകയും അന്തർദ്ദേശീയ സ്വീകാര്യത ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

കുറിപ്പുകൾ

1. ബാബു ഭരദ്വാജ്, പ്രവാസിയുടെ കുറിപ്പുകൾ, മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, 2011, പുറം - 256.
2. Jayaram. N, Introduction: Study of Indian Diaspora, The Indian Diaspora Dynamics of Migration, Sage Publications, Page- 16.
3. Salman Rushdie, Imaginary Home Land: Essay and Criticism 1981-1991 Lon don, Granta Publications, 1991, Page-10.
4. Hanif Kureishi, My beautiful Laundrette Faber, 1986, Page- 17-18.

സഹായക ഗ്രന്ഥങ്ങൾ:-

1. മുസഫർ അഹമ്മദ് വി, കുടിയേറ്റക്കാരന്റെ വീട്, ഡി.സി.ബുക്സ്, മാർച്ച് 2014.
2. റഫീഖ് മേമുണ്ട, പെൺപ്രവാസം, ഒലിവ് പബ്ലിക്കേഷൻസ്, സെപ്റ്റംബർ 2014.
3. രാജകൃഷ്ണൻ വി, (എഡി.) : ഭ്രഷ്ടിന്റെ നാനാർത്ഥങ്ങൾ, കറന്റ് ബുക്സ്, തൃശൂർ, ജൂൺ 1998.
4. രാജശേഖരൻ പി.കെ. ഏകാന്തനഗരങ്ങൾ, ഡിസി ബുക്സ്, കോട്ടയം, 2011.
5. ശിവദാസ് കെ.കെ, പ്രവാസം പ്രതിനിധാനവും സർഗ്ഗാത്മകയും, ഇൻസൈൻ്റ് പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്, 2019.
6. ഷാജി ജേക്കബ്, ചരിത്രത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയം ആനന്ദിന്റെ ദർശനം, ഡി സി.
7. ഹാഫിസ് മുഹമ്മദ്, എൻ.പി, പ്രവാസികളുടെ പുസ്തകം, A Book for Expatriates, ഡി.സി.ബുക്സ്, കോട്ടയം, ഒക്ടോബർ 2016.
8. Homi Bhabha, Location of Culture, London Routledge, 1994.
9. Homi Bhabha, Nation and Narration Routledge, London, 1990.
10. Anitha Desai, Daumgarther's Bombay, Pengunin Publications, England, 1989.
11. Anitha Desai, Bye-Bye Black Bird, Orient Paper Backs, New Delhi, 2008.
12. Kamala Markandaya, The Nowhereman, Penguin Publication, 151.
13. Kernial Singh Sandhu, Indians in Malaya Cambridge, AT, The University Pres 1969.
14. Salman Rushdie, Imaginary Home Land: Essay and Criticism 1981-1991 Lon don, Granta Publications, 1991.
15. ബാബു ഭരദ്വാജ്, പ്രവാസിയുടെ കുറിപ്പുകൾ, മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, 2011, പുറം - 256.
16. Jayaram. N, Introduction: Study of Indian Diaspora, The Indian Diaspora Dynamics of Migration, Sage Publications, Page- 16.
17. Hanif Kureishi, My beautiful Laundrette Faber, 1986, Page- 17-18.